

Ønsker

KL's høringssvar til genbesøg af vandområdeplaner, VP3, II (2021-2027)

KL takker for muligheden for at komme med bemærkninger til høring af ændringer af vandområdeplanerne som følge af genbesøget i tredje planperiode (2021-2027).

KL kommer her med nogle overordnede generelle bemærkninger om planerne og deres konsekvenser, og henviser til de enkelte kommuners høringssvar i forhold til bemærkninger til enkelte vandløbsstrækninger, søer, spildevandsudløb mv.

Sammenfatning af vigtige pointer

KL takker for muligheden for at kommentere på ændringerne i vandområdeplanerne som følge af genbesøget i tredje planperiode (2021-2027). KL rejser spørgsmål ved, hvorvidt de nuværende indsatser vil sikre målopfyldelse i alle vandområder inden 2027, da den nuværende tidsramme på to år er utilstrækkelig til at implementere de omfattende ændringer og indsatser. KL forventer en forlængelse af fristen til 2033, hvilket ministeriet har givet udtryk for mundtligt, men KL mangler skriftlig bekræftelse.

Der er bekymring over tidsfristen og rammerne for det høje antal spærringer, der skal fjernes, og KL efterlyser en mere prioriteret og fagligt funderet tilgang. Kommunerne bør inddrages tidligt i processen ved fastsættelse af typen af indsats i vandløb og fjernelse af spærringer. Der er også behov for en styrket indsats for beskyttelse af grundvandet samt tydelige retningslinjer fra staten vedrørende håndtering af PFAS og andre miljøfarlige stoffer. KL bemærker desuden, at etablering af fosforvandområder kan være udfordrende og opfordrer til større fleksibilitet i anvendelsen af fosforvirkemidler. Endelig fremhæver KL behovet for klare retningslinjer og værktøjer til kommunerne for at håndtere de modsatrettede interesser ved nedsivningstilladelser og beskyttelse af grundvandet.

Ovenstående uddybes i den nedenstående afsnit.

Målopfyldelse ved udgang af 2027

De samlede indsatser og virkemidler til genopretning af vandområderne i de 3 planperioder plus genbesøget sikrer ikke nødvendigvis målopfyldelse i alle vandområder. Især en generel anvendelse af strækningsbaserede virkemidler som planning af træer langs vandløb vil ikke være tilstrækkeligt i alle vandløb med dårlige fysiske forhold. Det er tvivlsomt, om alle vandløb vil nå målopfylde med de nuværende og tidligere anvendte tiltag.

Urealistisk tidsfrist

Genbesøget af vandområdeplan 3 indeholder mange nye indsatser og ændringer i vandområdernes målsætninger. Den nuværende tidsramme på to

Dato: 18. juni 2025

Sags ID: SAG-2025-00005
Dok. ID: 3560692

E-mail: JANI@kl.dk
Direkte: 3370 3515

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 6

år er utilstrækkelig til at implementere de omfattende ændringer og indsatser, der er i høringsudkastet. Det gælder særligt for vandløb og søer, hvor antal spærringer er fordoblet og yderligere 36 søer er udpeget til restaurering. Frist for gennemførelse af nye indsatser i vandløb og søer bør forlænges til en ny planperiode, der giver tilstrækkelig tid til at opnå de ønskede mål.

KL har overfor Miljø- og ligestillingsministeriet udtrykt bekymring for tidsfrister. KL fik oplyst, at de mange nye indsatser i VP3, II først skal være gennemført af kommunerne i 2033 eller senere med undtagelse af indsatser for kystvande. Det vil KL gerne have bekræftet. Det fremgår ikke af høringsmaterialet.

Det er i forvejen en stor udfordring at nå i mål til 2027 med de allerede planlagte indsatser i VP3. Den endelige udgave af VP3 blev meget forsinket offentliggjort den 15. juni 2023, hvilket betyder, at kommunerne i forvejen skal nå 6 års arbejde med indsatser på ca. 4½ år. Samtidig er der et stort resursetræk på medarbejdere i kommunernes natur- og vandløbsafdelinger som følge af arbejdet med omlægningsplaner, de lokale treparter og realisering af arealomlægningsindsatsen.

De fysiske restaureringsindsatser i genbesøget omfatter ca. 2.000 km vandløb samt fjernelse af yderligere ca. 750 spærringer inklusiv rørlægninger. Målopfyldelse for vandløb og søer forekommer ikke realistisk, når man tager tid og virkemidler i betragtning.

Grundlag for vandområdeplan 3, II

Grundlaget for udarbejdelsen af den genbesøgte vandplan er vanskeligt at gennemskue. Det ville hjælpe modtageren, hvis der havde været et samlende notat omkring grundlaget for genbesøget samt hvilke tidligere fremsendte høringssvar fra kommunerne med angivelse af faktuelle fejl mv., der er rettet.

Vandløb

Vandrådsarbejdet fraviges

Den lokalt forankrede prioritering af indsatser til genopretning af vandløb er denne gang fraveget for nye, restaureringsindsatser i ca. 2000 km vandløb. De er angivet som "strækningsbaseret indsatsbehov", hvor typen af indsats først fastlægges senere. Det vil ikke være igennem vandrådsarbejde som tidligere. Miljø- og ligestillingsministeriet har givet udtryk for, at ministeriet vil inddrage kommunerne i arbejdet med fastsættelse af typen af indsats i starten af 2026. KL bifalder inddragelse af kommunerne, men gennemførelse af indsatser er ikke tidsmæssigt realistisk inden udgangen af 2027.

Spærringsindsats risikerer at belaste kommunerne unødigt

KL er bekymret over, at staten i den nye vandområdeplan har udtaget yderligere ca. 750 spærringer i vandløb til fjernelse. Det er et meget højt antal, og det rejser spørgsmål om realismen i indsatsen. Hvis der ikke på forhånd er foretaget en grundig vurdering af gennemførligheden – herunder tekniske, juridiske og naturbeskyttelsesmæssige forhold – risikerer kommunerne at bruge betydelige ressourcer blot på at undersøge, om fjernelse overhovedet er mulig. Det kan være både tidskrævende og omkostningstungt.

Dato: 18. juni 2025

Sags ID: SAG-2025-00005
Dok. ID: 3560692

E-mail: JANI@kl.dk
Direkte: 3370 3515

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 6

Mange af spærringerne kan være placeret i områder med beskyttet natur (§3), forekomster af bilag IV-arter eller i Natura 2000-områder, hvor fjernelse potentielt kan have negative konsekvenser for eksisterende naturværdier. I sådanne tilfælde skal der foretages omfattende undersøgelser og vurderinger af konsekvenserne – fx efter habitatdirektivets krav – hvilket yderligere fordyrer indsatsen og forlænger sagsbehandlingstiden.

KL efterlyser derfor en langt mere prioriteret og fagligt funderet tilgang, hvor kun de spærringer, der med stor sandsynlighed kan og bør fjernes, udtages til indsats. De spærringer som sikre målopfyldelse.

Kommunerne inddrages ikke i løsninger til at fjerne spærringer

Spærringer i vandløb skader i høj grad vandløbenes økologiske tilstand. De forhindrer fisk og smådyr i at vandre frit op og ned gennem vandløbet, og opstemninger ændrer de naturlige forhold. Strækninger med gydegrus, sten og frisk strøm forvandles til langsomt flydende vand med sand og mudder, hvor livet har sværere betingelser. Ofte er spærringerne placeret netop dér, hvor vandløbene har størst fald, og dermed sker skaderne på særligt værdifulde strækninger. Hertil kommer, at opstemningsanlægs vandindtag ofte forværrer tilstanden yderligere.

Statens udkast til Vandområdeplanerne 2021-2027 beskriver både påvirkninger fra spærringer og mulige løsninger, baseret på den nyeste faglige viden. KL undrer sig derfor over, at staten i visse tilfælde fraviger de faglige principper – især hvor overfladevand er afgrænset og defineret som sø med et særligt miljømål. Her indfører staten en ny og uofficiel definition, som ikke stemmer overens med de anerkendte metoder og vurderinger.

Et konkret eksempel er en sag, hvor staten allerede har besluttet at anlægge et kort omløbsstryg – uden først at inddrage lokal viden i den relevante kommune eller foretage de fornødne miljøvurderinger. Det er i strid med faglige principper for spærringers påvirkning og løsningsmodeller.

KL opfordrer staten til at tage udgangspunkt i de fagligt anerkendte løsninger hver gang, der skal fjernes spærringer. Før løsninger vælges, skal kommunerne inddrages tidligt i processen og bør der laves de lovpligtige miljøvurderinger.

Flere stærkt modificerede vandløb

Den ændrede klassificering af vandområder (vandløb) fra naturlige til stærkt modificerede/kunstige vil medføre, at tidligere restaurerede vandløb, der var bragt til målopfyldelse, nu får en lempet målsætning. Ændringen i vandområderne status her i slutningen af sidste vandplanperiode kommer dermed til at stille arbejdet med de pågældende vandområder i uhensigtsmæssigt lys.

Søer

Indsatsen omfatter etablering af 1.000 hektar fosforvådområder. KL bemærker, at etablering af fosforvådområder erfaringsmæssigt er et virkemiddel, som kan være vanskeligt at bringe i anvendelse pga. udfordringer med fosforfrigivelse fra projektområderne, når arealerne vådgøres. KL bifalder derfor vandområdeplanens udviklingsinitiativerne for søer, herunder videreudvikling af fosforvirkemidler til beskrivelse af en omkostningseffektiv fosforindsats.

Dato: 18. juni 2025

Sags ID: SAG-2025-00005
Dok. ID: 3560692

E-mail: JANI@kl.dk
Direkte: 3370 3515

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 6

KL opfordrer desuden til større fleksibilitet i forhold til anvendelse af alle fosforvirkemidler i det foreliggende fosforvirkemiddelkatalog, fx ved at det bliver lettere at skifte imellem virkemidlerne inden for et søopland/projektområde. I dag skal fosforvirkemidlerne også ansøges i flere forskellige tilskudsordninger, hvilket ikke understøtter fremdrift, fleksibilitet og helhedstænkning.

Kystvande

Det fremgår af Aftalerne om et Grønt Danmark og høringsudgaven af VP3 II, at omlægningsplanerne skal være en fuldt dækkende plan for indfrielse af kvælstofindsatsbehovet og, at indtil ny kvælstofreguleringsmodel foreligger er der indregnet en foreløbig fordeling mellem omlægningsindsats og markregulering, hvor markregulering leverer en kvælstofeffekt på 6.500 tons. KL bemærker, at såfremt denne fordeling ændrer sig væsentligt i forbindelse med fastlæggelse af braklægningspunktet, kan det få betydning for kommunernes og de lokale treparters muligheder for at levere fuldt dækkende omlægningsplaner inden udgangen af 2025.

Grundvand

Grundvandet – og dermed vores drikkevand – er under stigende pres. Udfordringerne spænder fra pesticider, PFAS og nitrat fra landbrugsaktiviteter til miljøfarlige stoffer, salte og sporstoffer fra industri. Den kemiske tilstand forværres, og fund af pesticider ses nu i over halvdelen af de undersøgte boringer. Samtidig fører fund af PFAS til lukning af indvindingsboringer, og den kvantitative tilstand er truet af overudnyttelse. Det rejser tvivl om, hvorvidt den nuværende indsats er tilstrækkelig og kalder på en målrettet og styrket indsats med fokus på forebyggelse og beskyttelse – ikke efterfølgende rensning – af vores drikkevandsressourcer.

En af indsatserne til at forbedre tilstanden er de kommunale indsatsplaner for grundvand. KL gør opmærksom på, at der kun er givet midler fra staten til det kommunale arbejde med indsatsplaner frem til og med 2026.

KL mener, at den brede drikkevandsbeskyttelse skal styrkes gennem udvidede rammer for de kommunale indsatsplaner, så de fremmer grundvandsbeskyttelse med et multifunktionelt sigte. Samtidig skal vi have en bedre incitamentsstruktur og finansiering af grundvandsbeskyttelsen fx gennem statslig finansiering eller en uafhængig jordbrugsfond, der gennem multifunktionel jordfordeling kan understøtte den brede grundvandsbeskyttelse. Desuden er der behov for at give kommunerne hjemmel til at regulere pesticidanvendelsen i bynære boligområder, herunder parcelhusområder, med henblik på at beskytte sårbare grundvandsressourcer i tæt bebyggede områder.

Spildevand

Skærpede PFAS-tærskelværdier udfordrer kommunernes kompetencer til både at beskytte grundvandet og udstede nedsivningstilladelser. KL ønsker at beskytte vores drikkevand, men staten har endnu ikke givet kommunerne tilstrækkelig vejledning og værktøjer til at håndtere balancen: Vi må ikke forringe den kemiske tilstand i grundvandsforekomster, der allerede er i dårlig stand – samtidig skal vi kunne give tilladelser til nedsivning og klimatilpasning i byerne. KL har tidligere efterspurgt vejledning fra staten for at kommunerne kan håndtere de modsatrettede interesser, men vi afventer fortsat dette.

Dato: 18. juni 2025

Sags ID: SAG-2025-00005
Dok. ID: 3560692

E-mail: JANI@kl.dk
Direkte: 3370 3515

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 4 af 6

Den kemiske tilstand i en grundvandsforekomst vurderes ud fra såkaldte kravværdier – herunder kvalitetskrav og tærskelværdier. Kvalitetskravene, fx for nitrat og pesticider, er fastlagt i EU's vandrammedirektiv og implementeret i dansk lovgivning.

Det fremgår af det nuværende udkast til "*Bekendtgørelse om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder*". bilag 4 "*Tærskelværdier for grundvandsforekomster*", at tærskelværdien for summen af PFAS udvides fra 12 til 22 stoffer, men at grænseværdien på 0,1 µg/L fastholdes. Samtidig indføres en ny tærskelværdi på 0,002 µg/L for summen af fire specifikke PFAS-stoffer (PFOA, PFOS, PFNA og PFHxS). Disse ændringer er i overensstemmelse med – og kan ses som en konsekvens af – de tidligere skærper i drikkevandsbekendtgørelsen og implementeringen af EU's drikkevandsdirektiv. Samlet set medfører ændringerne et højere beskyttelsesniveau for grundvandet, særligt i forhold til kommunernes administration af nedsivningstilladelser og vurdering af grundvandets kemiske tilstand.

PFAS findes allerede i vores miljø, fx regnvand. Internationale studier viser koncentrationer i regnvand helt ned til 0,00228 µg/L – altså tæt på eller over den foreslåede grænseværdi. Et dansk pilotstudie har fundet PFAS-niveauer i regnvand på 0,00301 µg/L i landlige områder, og 32 % af den nye grænseværdi for de fire stoffer er allerede til stede i regnvand. Forureningsniveauet forventes højere om sommeren og i byområder.

PFAS nedbrydes næsten ikke i miljøet og ophobes i grundvandet. Når stofferne først er til stede, forsvinder de ikke og kan kun fjernes med ekstremt dyre og teknisk vanskelige metoder – ofte kun i meget lille skala.

Hvis en grundvandsforekomst allerede er i dårlig kemisk tilstand pga. PFAS, må den ikke tilføres mere. Det har de nedenstående listede vidtrækkende konsekvenser:

- Kommunerne kan ikke give tilladelse til nedsivning af regnvand, som ofte indeholder PFAS over tærskelværdien.
- Vejvand og regnvand fra byområder kan ikke ledes til kloak uden risiko for læk og forurening.
- Renset spildevand indeholder ofte PFAS over grænseværdierne og kan ikke udledes til vandløb, hvor der er grundvandskontakt.
- Oprensning af forurenede grundvand for at opnå god kemisk tilstand vil i praksis være næsten umuligt.

KL opfordrer staten til at udarbejde tydelige retningslinjer med eksempler og værktøjer til kommunerne, så kommunerne kan forvalte nedsivningstilladelser ansvarligt – uden at bringe grundvandet i fare og uden at komme i klemme mellem modstridende krav.

Dato: 18. juni 2025

Sags ID: SAG-2025-00005
Dok. ID: 3560692

E-mail: JANI@kl.dk
Direkte: 3370 3515

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 5 af 6

Miljøfarlige forurenende stoffer - MFS

Anvendelse af modelberegninger ved tilstandsvurdering for især miljøfarlige fremmede stoffer og biota efterlader kommunerne som miljømyndighed og ansøgere med et diffust vidensgrundlag, når der skal meddeles udlednings-tilladelser mv. til udledning til vandområderne. KL ser derfor frem til yderligere information og viden om anvendelse af modelberegningerne.

Sidst men ikke mindst forekommer den nye opgave med at kildeopspore i forhold til MFS at være udefineret på nuværende tidspunkt - og dermed vanskelig at forholde sig specifikt til.

Miljøstyrelsen oplyste på Dialogmødet den 20. marts 2025 i Odense, at der forsat foreligger en del arbejde med vidensindsamling og basisanalyse, som først offentliggøres senere i 2025 samt et risikoværktøj, der er klart til kommunerne i 2026. Samtidig afventer KL og kommunerne en vejledning til kildeopsporing. Det fremgår ligeledes af genbesøgsnotatet, at der igangsættes en række udviklingsprojekter. KL mener, at det er uklart hvilken ny indsats, der er for kildeopsporing i kommunerne i relation til vandområdeplanen, og hvordan rollefordelingen og ansvar fordeles mellem kommune og stat. Den opgave ønske KL tydeligt beskrevet.

Projektøkonomi

Der er nu meget kort tid til at opnå målopfyldelse. Samtidig er vi lang fra at nå i mål. Det er derfor afgørende, at der bliver sat ind på at gøre kommunernes rammer så fleksible som muligt og sørge for tilstrækkelig økonomi i projekterne og til lodsejerkompensation. Det gælder særligt på vandløbsområdet.

Økonomi

Det er i øvrigt allerede aftalt med ministeriet, at de økonomiske konsekvenser afklares i forbindelse med lov- og cirkulæreprogram 2025/2026.

Med venlig hilsen
Janne Sommer
Konsulent

Dato: 18. juni 2025

Sags ID: SAG-2025-00005
Dok. ID: 3560692

E-mail: JANI@kl.dk
Direkte: 3370 3515

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 6 af 6